

ÜNNAK 2010

Bilgi Yönetimi 2.0: Sosyal Ağlarda Bilgi Hizmetleri
7- 9 Ekim 2010 – Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun

Bildiriler Kitabı

Yayına Hazırlayanlar

Aytaç Yıldızeli

Tolga Çakmak

Nevzat Özel

Samsun, 2012

Sosyal Kataloglama Siteleri ve Yeni Nesil Kütüphane Katalogları

Nevzat ÖZEL* ve Tolga ÇAKMAK**

Öz

Web 2.0 temelli sosyal ağ ve kataloglama sitelerinin ortaya çıkması, web ortamındaki kullanıcıların beklentilerini değiştirmiş ve bu sitelerdeki yapıları kullanarak bir koleksiyona sahip olma, sahip olunan materyalleri diğer kullanıcılarla paylaşma ve kendi kütüphanelerini oluşturma davranışlarında bulunmalarına neden olmuştur. Sosyal kataloglama sitelerinde sunulan istatistikî bilgiler de üye ve kataloglanan materyal sayısının her geçen gün arttığını göstermektedir. Yoğun bir kullanıma sahip olan sosyal kataloglama sitelerindeki uygulamaların çevrimiçi kütüphane kataloglarına uyarlanması, bilgi merkezlerinin hedef kitlelerine daha iyi hizmetler verebilmesi ve yeni teknolojileri kullanıcılarına sunması açısından önem kazanmıştır. Bu çalışmada sosyal kataloglama siteleri, bu sitelerde yer alan uygulamalar ve bunların çevrimiçi kütüphane kataloglarına yansımaları ele alınmaktadır.

Anahtar sözcükler: Yeni nesil kütüphane katalogları, Çevrimiçi kütüphane katalogları, Sosyal ağlar, Sosyal kataloglama siteleri, Web 2.0

Giriş

Web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle birlikte sosyal ağ uygulamalarına (Facebook, Myspace gibi) ve sosyal işaretleme sitelerine (Delicious, Flickr gibi) olan ilginin gün geçtikçe çoğaldığı görülmektedir. Bu uygulamalar ve siteler, kullanıcıların web içeriklerine katkıda bulunabildikleri, bu içerikleri kolaylıkla kullanabildikleri ve diğer kullanıcılarla paylaşabildikleri bir yapıyı bünyesinde bulundurmaktadır. Bu yapıların bilgi kaynaklarına yönelik olarak kullanıldığı sosyal kataloglama siteleri, kullanıcı merkezli bir yaklaşımı, etkileşimi ve paylaşımı ön planda tutmaktadır. Sosyal kataloglama siteleri, kullanıcılarına “kendi kataloglarını oluşturma”; “sahip oldukları veya sahip olmak istedikleri bilgi kaynaklarını (kitap, CD, DVD vb.) diğer kullanıcılarla paylaşabilme”; “o kaynaklara yönelik olarak yorum yapabilme / okuyabilme”; “tartışma grupları

* Arş. Gör.; Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (tcakmak@hacettepe.edu.tr)

** Arş. Gör.; Ankara Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü (nozel@ankara.edu.tr)

kurabilme” ve “sınıflama amacıyla etiketler oluşturabilme” gibi seçenekleri sunmakta ve önemli bir etki yaratmaktadır.

Günümüzde çevrimiçi kütüphane kataloglarının büyük çoğunluğu ise, kullanıcılarına sadece kataloglama ve sınıflama işlemleri sonucunda oluşturulmuş bibliyografik tanımlamaları listelemekte; kullanıcı özelliklerini belirleyen ve geri bildirimleri toplayan bir düzene sahip bulunmamaktadır. Sosyal kataloglama sitelerindeki bu seçeneklerin çevrimiçi kütüphane kataloglarına da kazandırılması, bu katalogların işlevlerinin artırılmasına ve gelecek nesil kütüphane kataloglarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

Sosyal Kataloglama Siteleri

Web 2.0 teknolojilerinin kullanılmaya başlanmasıyla, farklı amaçlar için sosyal ağlar, bloglar, wikiler, etiketleme, yer imleri, medya paylaşımı gibi araç ve uygulamalar önem kazanmıştır. Bu araç ve uygulamaların her biri farklı işlevler taşıırken, sosyal ağlar birden çok işlevi bir arada bulundurmaktadır (Çakmak, 2009).

Kataloglama ve sınıflama işlemlerine yönelik sosyal ağ uygulamalarını içeren sosyal kataloglama siteleri kavramsal çerçevede incelendiğinde, kullanıcıların sahip oldukları ya da ilgi duydukları bilgi kaynaklarının (kitap, CD-ROM, DVD vb.) kataloglanmasını sağlayan ve bu uygulamaları kullanan diğer kullanıcılarla paylaşımı, etkileşimi olanaklı kılan web araçları olarak nitelendirilebilir (*Social Cataloging Applications*, 2009). Diğer bir ifadeyle ise, kullanıcılara okudukları/okuyacakları kaynaklar hakkındaki bilgileri, önerileri ve değerlendirmeleri paylaşma olanağı sunarak okuyucularla yazarlar arasındaki bağlantıyı sağlayan araçlardır (Jeffries, 2008).

Sosyal kataloglama siteleri, web kullanıcılarına okudukları/okuyacakları kaynakları kataloglayabilmenin yanı sıra bu kaynakları izleyebilme, sınıflayabilme ve etiketleyebilme, kaynaklarla ilgili tartışmalara katılabilme ve diğer kullanıcılarla paylaşabilme olanaklarını sunmaktadır (Spiteri, 2009; Mendes, Quiñonez-Skinner ve Skaggs, 2009).

Giustini, Hooker, ve Cho (2009), sosyal kataloglama sitelerinin;

- ◇ Kitaplarla ilgili bibliyografik tanımlamaları yaratma ve paylaşma,
- ◇ Benzer ilgilere sahip yeni çevrimiçi topluluklar oluşturma,
- ◇ Kaynakların bulunabilirliğini artırma ve erişime yönelik kullanıcı merkezli ek metadata üretme,
- ◇ Kütüphaneciler için iş birliği ve ortaklaşa çalışmalara olanak tanıma ve bu sürece kullanıcıları da doğrudan katkı sağlayacak bir biçimde dâhil etme özelliklerini taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

2007 yılından itibaren hızlı bir gelişim gösteren sosyal kataloglama sitelerinin ve bu sitelere üye olan kullanıcıların sayısı yoğun bir artış göstermektedir. Literatürde sosyal kataloglama siteleri ile ilgili çalışmalarda genellikle LibraryThing, Goodreads ve Shelfari gibi sitelerin isimleri ön plana çıkarken, kitaplardan bilgisayar oyunlarına kadar farklı türlerdeki materyallere yönelik 26'nın üzerinde sosyal kataloglama sitesinin varlığı dikkati çekmektedir. Genellikle içerik olarak farklı özelliklere sahip olan bu sitelerin bir kısmı yalnızca belirli türlerdeki materyallere yönelik sosyal kataloglama uygulamalarına izin verirken, bazıları ise birden fazla materyal türüne izin vermektedir.

LibraryThing

Sosyal kataloglama siteleri içerisinde en popüler sitelerden bir tanesi olan LibraryThing, kullanıcı ve içerdiği kaynak sayısı bakımından büyük bir koleksiyona sahiptir. Site istatistiklerine göre bir milyondan fazla kullanıcının üye olduğu sitede, 51 milyonu aşkın sayıda kataloglanmış kitap ve 5 milyon 320 bin civarında özgün eser bulunmaktadır. Bu sayı genel olarak diğer kütüphanelerle karşılaştırıldığında, LibraryThing'in birçok kütüphane koleksiyonundan daha büyük bir yapıya sahip olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca LibraryThing koleksiyonunda yer alan kataloglanmış kitap sayısının 32 milyondan fazla kataloglanmış kitap içeren dünyanın en büyük kütüphanesi Library of Congress'den fazla olduğu görülmektedir (Library of Congress, 2010; LibraryThing Zeitgeist, 2010).

“Kitaplarınızı çevrimiçi kataloglayın” sloganını taşıyan site; kullanıcılara okudukları ve okumakta oldukları kitap türü materyaller için yorum yapma, tartışma konuları açma, ilgilendikleri kitaplar hakkındaki bilgileri görme, kitapların beğenilmesi ile ilgili yönlendirici bilgiler sunma ve kitaplara erişim sağlamaya yönelik etiketler ve etiket bulutları oluşturma olanağı tanımaktadır. Site istatistikleri incelendiğinde, kataloglanmış kitaplara yönelik 63 buçuk milyona yakın etiketin kullanıldığı belirlenmiştir (LibraryThing Zeitgeist, 2010). Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, LibraryThing de yer alan etiketlerin büyük ölçüde Library of Congress Konu Başlıkları Listesi'ndeki başlıklara yardımcı rol üstlenen bir nitelik taşıdığını vurgulamaktadır (Thomas, Caudle ve Schmitz, 2009). Ayrıca LibraryThing, Library of Congress ve Dewey Onlu Sınıflama sistemleri ile uyumlu bir yapıda çalışmaktadır.

Shelfari

LibraryThing ile birlikte yaygın kullanıma sahip olan bir diğer sosyal kataloglama sitesi ise Shelfari'dir. Shelfari, 2006 yılında Amazon.com tarafından geliştirilmiş, LibraryThing ile etiketleme, kitaplar hakkında reyting ve görüş

oluşturma gibi birçok ortak özellik taşıyan bir araçtır. LibraryThing'den farklı olarak kullanıcıların kendi sanal kitap raflarını oluşturmalarına izin vermekte; kitaplara yönelik olarak diğer kullanıcılar tarafından oluşturulmuş Library of Congress ve Dewey Onlu Sınıflama sistemlerindeki sınıf numaralarını göstermekte ve kitaplarla ilgili blog oluşturma olanağı sunmaktadır (Shelfari, 2010).

GuruLib

Sosyal kataloglama siteleri arasında farklı işlev ve özelliklere sahip olan GuruLib, yalnızca kitaplara yönelik değil, DVD'ler, oyunlar, yazılımlar, filmler gibi çeşitli materyal türlerine de özgü sosyal kataloglama uygulamalarını içermektedir. Çevrimiçi ortamda kişisel kütüphane oluşturmaya ve bu kütüphaneye diğer kullanıcıların erişebilmesinde yetki tanımlamaya izin vermektedir. ISBN numarası veya barkodlar (UPC-Universal Product Code) üzerinden arama yapma olanağı sunmakta, sahip olunan kitaplarla ilgili doküman oluşturma, not ekleme veya var olan bir dokümanı sisteme ekleme işlemlerine imkân vermektedir. Site ayrıca barkod okuyucularla uyumlu bir şekilde çalışabilmekle birlikte, cep telefonlarındaki kameralar ve diğer kameraları barkod okuyucu işlevinde kullanma özelliklerine sahip bulunmaktadır. GuruLib, Z39.50 protokolüyle erişilebilen 530'dan fazla halk kütüphanesi koleksiyonunda arama yapabilmeyi mümkün kılmakta; aranan materyale özgü kataloglama bilgilerini sağlayabilmekte; bulunulan yere göre aranan materyalin bulunduğu en yakın kütüphaneyi de gösterebilmektedir (GuruLib, 2010).

biblios.net

Temel işlevi katalog kayıtlarının keşfedilmesi, oluşturulması ve ücretsiz olarak paylaşılması olan biblios.net, diğer sosyal kataloglama sitelerinden farklı bir yapıda bulunmasına rağmen sosyal kataloglamaya da imkân vermektedir. Kendi veri tabanında yer alan bilgi kaynaklarının yanı sıra, Z39.50 protokolüne sahip olan kütüphanelerin koleksiyonlarını da listelemekte ve etkileşimli bir ortamı sunmaktadır. Bilgi kaynaklarının bibliyografik bilgilerini MARC ortamında gösteren, orijinal ve kopya kataloglamaya izin veren biblios.net, forum, anlık mesajlaşma, e-posta bütünleştirmeleri, RSS beslemeleri gibi Web 2.0 uygulamalarını da bünyesinde barındırmaktadır (biblios.net, 2010).

aNobii

Sosyal kataloglama siteleri arasında yer alan aNobii, 2005 yılında Hong Kong'da geliştirilmiş ve 23 milyon kitabı kapsayan bir sosyal kataloglama sitesidir. Farklı dillerdeki birçok kitaba yönelik bilgi içeren sitede yazar adı, eser adı ve konu girişlerinin yanı sıra ISBN üzerinden de tarama yapma olanağı söz konusudur. Site, diğer sosyal kataloglama sitelerinde yer alan yorum yapma,

etiket ekleme gibi özelliklerin yanı sıra 3G teknolojisinden de yararlanarak Iphone ile ISBN'e dayalı barkod okuyabilme ve alınan bilgi ile arama yapabilmektedir (aNobii, 2010).

Goodreads

Üç milyon altı yüz bin kullanıcıya ve yüz milyondan fazla kitap kaydına sahip olan Goodreads, 2006 yılında geliştirilmiş diğer bir sosyal kataloglama sitesidir. Diğer sosyal kataloglama siteleriyle benzer özellikler taşımaktadır. Site kapsamında çok sayıda elektronik kitaba çeşitli formatlarda erişim olanağı bulunmaktadır (Goodreads, 2010).

Yukarıda belirtilen sitelerin dışında kitaplara ve kitap dışı materyallere yönelik sosyal kataloglama işlevi taşıyan birçok uygulama bulunmaktadır. Bu konudaki örnekler, Google Books, Reader2, bibliophil, chainreading, lib.rario.us, Bookarmy, WeRead, Connect via Books, Bookmeabook gibi sitelerle çeşitlenmektedir.

Web 2.0 araçlarının bir yansıması olarak ortaya çıkan ve yukarıda çeşitli örnekleri tanıtılan sosyal kataloglama siteleri genel olarak incelendiğinde, iki farklı yapının söz konusu olduğu görülmektedir. Bu yapılardan ilki, kişisel kullanıma olanak tanımanın yanı sıra kütüphane ve bilgi merkezlerinde sunulan kataloglama ve sınıflama işlemleri ile bütünleşik bir yapıda çalışmaya olanak vermekte (LibraryThing, GuruLib); ikincisi ise daha çok kişisel ve sosyal amaçlı kullanımı ön plana almaktadır (aNobii, Goodreads, Google Books, Reader2, bibliophil, chainreading, Connect via Books, Bookmeabook gibi). Sosyal kataloglama sitelerindeki uygulamalar, çevrimiçi kütüphane kataloglarının işlevlerinin geliştirilerek yeni nesil kütüphane kataloglarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Sosyal Kataloglama Uygulamaları ve Yeni Nesil Kütüphane Katalogları

Sosyal kataloglama uygulamalarında ön plana çıkan en önemli işlevlerden bir tanesi etiketlemedir. Tarihsel süreçte etiketleme ve etiketlemeye yönelik düzenlemelerin kütüphanecilik ve bilgi bilim alanında gerçekleştirildiği görülmektedir. Öyle ki bilgi kaynaklarının bibliyografik tanımlanmasında Anglo-American Kataloglama Kuralları ve Library of Congress Konu Başlıkları listeleri gibi kaynaklar kullanılarak çeşitli etiketler (yazar adı, eser adı, konu gibi) oluşturulmuştur (Gelernter, 2007). Oluşturulan etiketler, işlev olarak erişimi sağlamakla birlikte materyalin kimliklenmesine de olanak tanımaktadır.

Belirtilen bu etiketleme uygulamaları, Web 2.0 teknolojileri ve sosyal ağların etkisiyle web tabanlı bir yapıda farklı etkinlikler için kullanılabilinen araçlar haline dönüşmüştür. Bu dönüşümle ortaya çıkan yeni etiketleme uygulamaları literatürde “sosyal etiketler” ve “sosyal etiketleme” olarak adlandırılmıştır. Kütüphaneler de sahip oldukları olanaklar doğrultusunda sosyal etiketleme uygulamalarını başta çevrimiçi katalogları olmak üzere verdikleri Web 2.0 hizmetlerinde yeniden yapılandırma girişimlerinde bulunmuşlardır.

Sosyal etiketler literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan birine göre sosyal etiketler; “kullanıcılar tarafından kaynaklara erişim için üretilen anahtar sözcükler”dir (Thomas Caudle ve Schmitz, 2009, s.411). Konuyla ilgili başka bir çalışmada ise sosyal metadatalar ile eş anlamlı olarak kullanılan sosyal etiketler, “kullanıcılar tarafından üretilen metadatalar” şeklinde tanımlanmış ve sosyal etiketlemenin de sosyal yazılımlar, bilgi mimarisi ve kişisel bilgi yönetimi alanlarının kesişiminde bulunan bir kavram olduğu ortaya koyulmuştur (Smith, 2008, s.12-13).

Sosyal etiketleme uygulamaları ise kavramsal olarak kullanıcıların bilgi kaynaklarına etiket eklemesini sağlayan web tabanlı araçlar ve uygulamalar şeklinde açıklanabilir. Bu uygulamalar, kaynaklara atanan etiketlerin ağırlıklı kullanımlarına göre sıralanmasını ve bir bulut halinde görüntülenmesine de imkân vermektedir. “Etiket bulutu” olarak da ifade edilen bu özellik, literatürde “etiketlerin önemlerine ya da ağırlıklarına göre font boyutlarında ya da renklerinde değişiklikler yapılarak görsel bir biçimde betimlenmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Baca ve Shubutowski, 2009).

Sosyal etiketler ve sosyal etiketleme seçenekleri, Web 2.0 uygulamalarında geniş bir kullanım alanına bulmakta; sosyal kataloglama yapısına sahip çevrimiçi kütüphane kataloglarında da sosyal etiketleme öğelerini görmek mümkün olmaktadır.

Sosyal etiketlerin farklı türleri olduğu konuyla ilgili çalışmalarda ifade edilen bir diğer noktadır. Bu türler tanımlayıcı etiketler, kaynağın türüne yönelik etiketler, kaynağın sahibine yönelik etiketler, kullanıcı görüşlerini açıklayan etiketler, gelecekte yeniden erişim için oluşturulan etiketler, görev düzenlemeye yönelik etiketler ve eğlence amaçlı olarak oluşturulan etiketlerdir (Steele, 2009, s.68; Smith, 2008). Sosyal kataloglama uygulamalarıyla yapılandırılmış çevrimiçi kütüphane kataloglarında bu etiketleme türlerinden tanımlayıcı etiketler, kaynağın formatına yönelik etiketler, kaynağın sahibine yönelik etiketler ve kullanıcı görüşünü ifade etmeyi sağlayan etiketler etkin bir biçimde kullanılmaktadır.

Sosyal etiketleme uygulamaları ile birlikte ortaya çıkan bir diğer kavram ise folksonomi olmuştur. Folksonomi kavramı, kullanıcılar tarafından içeriği gruplandırmak için etiketlerin oluşturulması ve yönetimi için kullanılan yöntemlerden ve uygulamalardan türetilen bir sınıflama sistemi olarak tanımlanmıştır (Thomas, Caudle ve Schmitz, 2009, s.411). Thomas Vander Wal tarafından 2007 yılında literatüre kazandırılan folksonomi kavramı bir başka çalışmada ise sosyal etiketlerde yapılan tekrarlamaların toplamı ile ortaya çıkan kategoriler şeklinde ifade edilerek folksonomilerin, toplulukların materyale ilişkin görüşlerini yansıtan önemli bir unsur olduğu vurgulanmıştır (Folksonomy, 2007). Sosyal kataloglama sitelerinde (LibraryThing, GuruLib gibi) ve sosyal kataloglama yazılımlarında etiketlere yönelik ağırlıklandırma algoritmaları uygulanarak etiket bulutlarıyla birlikte folksonomilere yer verildiği dikkat çekmektedir.

Sosyal kataloglama uygulamalarından bir tanesi de fasat yapılarıdır. Bu yapılar genel olarak yapılan taramaya göre oluşan bir navigasyon sistemidir. Kullanıcılara yaptıkları taramalarla ilgili sonuçları sıralarken sonuçlara ilişkin konuları, yazarları, materyal türlerini ve tarihleri gruplara ayırarak grup bazında her bir başlıkta kaç yayın bulunduğunu bir menü biçiminde göstermektedir. Bu özellikleri ile yapılan aramalarda kullanıcılara aradıkları materyallere daha hızlı ulaşmaları sağlanmaktadır (Wilson, 2007, s.410;).

Web 2.0'nin etkisiyle ortaya çıkan RSS beslemeleri, sosyal kataloglama uygulamalarında yer alan bir diğer önemli yapıdır. RSS beslemelerinin sosyal kataloglama uygulamalarıyla yapılandırılmış çevrimiçi kütüphane kataloglarında kullanımı, diğer web sayfalarında ve bloglarda olan yapılardan farklılık göstermektedir. Çevrimiçi kütüphane kataloglarında RSS fonksiyonu belirli bir konuda yapılan taramaya özgü olarak oluşturulabilmektedir. Bu sayede kütüphane koleksiyonunda yapılan bir tarama kayıt altına alınmakta ve tarama yapılan konuda yeni bir yayın eklenmesi olduğunda RSS ile bilgilendirme sağlanmaktadır (University of Huddersfield Library, 2010).

Sosyal kataloglama uygulamalarında ayrıca bilgi kaynakları hakkında bilgiler sunma (öz, özet, içindekiler sayfası vb.), ilgililik sıralamalarını gösterme, ilgili diğer bilgi kaynaklarına yönlendirme, arama işlemlerinde doğru hecelenimleri verme, bilgi kaynaklarını oylama, görüş okuma ve ekleme özellikleri de bulunmaktadır.

Çevrimiçi kütüphane katalogları açısından bakıldığında, birinci nesil kütüphane kataloglarının MARC formatını kullanarak katalog kayıtlarına bilgisayar üzerinden erişim olanağı sağladığı, daha sonra Boolean işlemleri ve anahtar sözcüklerin kullanılmasına izin veren bir biçimde geliştirildiği görülmektedir. 1990'lı yıllarda ortaya çıkan ikinci nesil web temelli kataloglarda ise, grafik

arayüzler ve hiperlinklerin kullanıldığı, arama, erişme ve keşfetme seçeneklerinin daha fazla yer aldığı işlevsel bir yapı oluşturulmuştur (Wilson, 2007, s.406).

Genel olarak incelendiğinde, birinci ve ikinci nesil kütüphane kataloglarının sadece bilgi kaynaklarına yönelik kataloglama ve sınıflama işlemleri sonucunda oluşturulan bibliyografik tanımlamalara yer verdiği; kullanıcı özelliklerini belirleyen ve geri bildirimleri toplayan bir düzende olmadıkları ifade edilebilir.

Sosyal kataloglama uygulamalarının yazılımlar aracılığıyla çevrimiçi kütüphane kataloglarına uyarlanması, “ayarlanabilen ilgililik sıralaması”, “konu etiket haritaları/bulutları sunma”, “arama sonuçlarının genişletilmesi ve filtrelendirilmesi için kümeleme/görüntüleme”, “ödünc verme verileri”, “diğer kataloglar ve veri tabanları gibi farklı kaynaklardan gelen verileri indeksleme”, “yetkeli konu başlıklarıyla ek arama tavsiyelerinde bulunma”, “kullanıcı görüşü / etiketleri ve katalogu kullanarak doğru hecelenişleri verme” gibi daha işlevsel özellikleri bu kataloglara kazandırmaktadır.

Günümüzde sosyal kataloglama uygulamalarını çevrimiçi kütüphane kataloglarına uyarlayan kütüphanelerin/bilgi merkezlerinin sayısı ise gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye’de, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Kütüphanesi, TED Ankara Koleji Kütüphanesi, Özyeğin Üniversitesi Kütüphanesi ve Sabancı Üniversitesi Bilgi Merkezi sosyal kataloglama uygulamalarını çevrimiçi kütüphane kataloglarına uyarlayan kütüphanelere/bilgi merkezlerine örnek olarak verilebilir.

Sonuç

Sosyal kataloglama uygulamalarının çevrimiçi kütüphane kataloglarına uyarlanması, bu katalogların işlevlerinin geliştirilerek ve etkileşimli hale getirilerek yeni nesil kütüphane kataloglarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Bu yeni nesil kütüphane katalogları ile kullanıcılarla karşılıklı bir işbirliğinin geliştirilmesi mümkün olmaktadır.

Yukarıda belirtilen tüm katkılara rağmen sosyal kataloglama uygulamaları çevrimiçi kütüphane katalogları için çeşitli sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Bu sorunlar şu şekilde listelenebilir (HLWIKI Canada, 2010; Steele, 2009, s.69-70):

- ◇ Standart bir yapının bulunmayışı; bilgi erişim açısından oluşturulan etiketlerin farklı hecelenmelerinde standart bir düzenin olmaması,
- ◇ Hiyerarşi ile ilgili sorunlar; konu başlıklarında kontrollü sözlüklerden faydalanarak oluşturulan geniş ve dar kapsamlı terimlerle yapılan ilişkilendirmelerin yapılmadan doğrudan etiket eklemelerinin yapılması,

- ◇ Etiketlemede farklı kullanımlar; kullanıcılar tarafından oluşturulan etiketlerde standart olmayan bir şekilde tekil ve çoğul ifadelerin kullanılması,
- ◇ Farklı terim ve telaffuzların kullanımı; sosyal kataloglama ile kullanıcılara sunulan dil kullanım özgürlüğünün ortaya çıkardığı tutarsızlıklar,
- ◇ Eş anlamlı kelime kullanımları; herhangi bir kontrolün olmaması,
- ◇ Kelimelerin çok yönlü kullanımına ilişkin sorunlar; etiketlemede bazı kelimelerin gerçek anlamlarının dışında taşıdıkları anlamlar için kullanılması,
- ◇ Kötü niyetli kullanım; Kataloglara eklenecek etiketlerde kullanıcıların içeriğe zarar verecek ifade kullanımları.

Genel olarak incelendiğinde etiketleme ile ilgili sorunların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sorunlara yönelik olarak “kara liste (black list) uygulamaları”, “etiketlerin başka dillerdeki karşılıklarını ifade eden uygulamalar”, “ağırlıklandırma algoritmalarının kullanılması”, “yapay zekâ uygulamalarından faydalanılarak ontolojiler ve semantik yapıların oluşturulması”, “kütüphanelerin/bilgi merkezlerinin denetim mekanizması oluşturması”, “kütüphanelerin/bilgi merkezlerinin konu başlıkları listeleri ve thesaurusların kullanımlarını devam ettirmesi ve kullanıcılara yardımcı bir rol üstlenecek şekilde sunması” çözüm önerileri arasında yer almaktadır (Tarulli, 2010; AquaBrowser, 2010; Steele, 2009, s.72).

Sonuç olarak sosyal kataloglama uygulamalarının, mevcut çevrimiçi kütüphane kataloglarının kullanıcı merkezli olarak yeniden şekillendirilmesinde önemli bir etki ve yenilik yarattığı söylenebilir. Dolayısıyla kütüphanelerin/bilgi merkezlerinin çevrimiçi kütüphane kataloglarını gözden geçirerek, bu katalogların işlevlerini artırmaya yönelik girişimlerde bulunması önerilebilir.

Kaynakça

- anobii. (2010). 14 Mayıs 2010 tarihinde http://www.anobii.com/about_anobii adresinden erişildi.
- AquaBrowser. (2010). 17 Mayıs 2010 tarihinde <http://www.serialsolutions.com/aqubrowser> adresinden erişildi.
- Baca, M. ve Shubitowski, J. (2009). *GRI presentations on social tagging and controlled vocabularies for enhanced access to online collections*. 22 Haziran 2010 tarihinde http://www.getty.edu/research/conducting_research/vocabularies/social_tagging.pdf adresinden erişildi.
- biblios.net (2010). 23 Mayıs 2010 tarihinde <http://biblios.net> adresinden erişildi.
- Çakmak, T. (2009). Belge yönetimi ve 'Enterprise 2.0'. *8.Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi*'nde sunulan bildiri. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Folksonomy. (2007). 22 Mayıs 2010 tarihinde <http://www.vanderval.net/folksonomy.html> adresinden erişildi.
- Gelernter, J. (2007). *A Quantitative analysis of collaborative tags: evaluation for information retrieval—a preliminary study. The 3rd International Conference on Collaborative Computing: Networking, Applications and Work Sharing* konferansında sunulan bildiri. New York.
- Giustini, D., Hooker, D. ve Cho, A. (2009). Social cataloguing: An overview for health librarians. *JCHLA/JABSC*, 30(4), 133-138.
- Goodreads. (2010). 12 Mayıs 2010 tarihinde <http://www.goodreads.com/about/us> adresinden erişildi.
- GuruLib. (2010). 17 Mayıs 2010 tarihinde http://www.gurulib.com/_about_us.html adresinden erişildi.
- HLWIKI Canada. (2010). 17 Mayıs 2010 tarihinde http://hlwiki.slais.ubc.ca/index.php/social_tagging adresinden erişildi.
- Jeffries, S. (2008). Social cataloging tools: a comparison and application for librarians. *Library Hi Tech News*, 25(10), 1-4.
- Library of Congress. (2010). *General information about the library*. 26 Eylül 2010 tarihinde <http://www.loc.gov> adresinden erişildi.
- LibraryThing Zeitgeist. (2010). *LibraryThing*. 26 Eylül 2010 tarihinde <http://www.librarything.com/zeitgeist> adresinden erişildi.
- Mendes, L. H., Quiñonez-Skinner, J. ve Skaggs, D. (2009). Subjecting the catalog to tagging. *Library Hi Tech*, 27(1), 30-41.
- Shelfari. (2010). 15 Mayıs 2010 tarihinde <http://www.shelfari.com/> adresinden erişildi.
- Smith, G. (2008). *Tagging: People-powered metadata for the social web* (1st ed.). New Riders Press.
- Social Cataloging Applications. (2009). *Wikipedia*. 5 Haziran 2010 tarihinde <http://en.wikipedia.org> adresinden erişildi.
- Spiteri, L. F. (2009). The impact of social cataloging sites on the construction of bibliographic records in the public library catalog. *Cataloging & Classification Quarterly*, 47(1), 52-73.
- Steele, T. (2009). The new cooperative cataloging. *Library Hi Tech*, 27(1), 68-77.
- Tarulli, L. (2010). *Social tagging in the catalogue you allowed*. 22 Temmuz 2010 tarihinde <http://laureltarulli.wordpress.com/2009/12/30/social-tagging-in-the-catalogue-you-allow-that> adresinden erişildi.
- Thomas, M., Caudle, D. M. ve Schmitz, C. M. (2009). To tag or not to tag? *Library Hi Tech*, 27(3), 411-434.
- University of Huddersfield Library. (2010). 23 Mayıs 2010 tarihinde <http://www2.hud.ac.uk/cls/library> adresinden erişildi.
- Wilson, K. (2007). OPAC 2.0: Next generation online library catalogues ride the Web 2.0 wave!. *Online Currents*, 21(10), 406-413.